

GUVERNAREA

Apropiindu-ne de ora X... Cum și era de așteptat, această toamnă politică este una fierbinte, în pofida vremii reci din afară. Totodată, această „încălzire” a vieții politice interne se contrapune și cu o conturare mai clară a unor trenduri externe; astfel, este extrem de interesant în ce va rezulta „sinergia” acestor evoluții.

Pe plan extern, avem în continuare de a face cu o ecuație cu două poluri de atracție, UE și Rusia. Pe direcția vestică, Moldova rămâne „o istorie de succes”, oarecum știrbită de reformele incerte în interior, cât și de încărcarea agendei UE cu alte subiecte. Povara datoriilor suverane și riscul imploziei zonei euro vor rămâne cele mai importante constrângeri pentru politica externă a UE. Pe plan estic, anunțarea candidaturii lui V. Putin pentru alegerile prezidențiale din Rusia și lansarea concepției de Uniunea Euroasiatică (UEA) denotă o politică și mai asertivă a Rusiei față de țările din fosta URSS în timpul apropiat. Ne-am expus anterior pe tema diferențelor de atractivitate între integrarea economică cu UE și aderarea la Uniunea Vamală Rusia-Belarus-Kazakhstan ([MEGA 3](#)). Din punct de vedere al dezvoltării economice, argumentele rămân perfect valabile și în cazul UEA. În perspectiva de scurtă durată este foarte probabil că UEA să fie o opțiune atractivă. Teoretic, aceasta ar asigura acces la resurse energetice mai ieftine (ținând cont de perspectivele de majorare a tarifelor) și ar garanta accesul nestingherit la piața de desfacere din această Uniune (ținând cont de ponderea pieței ruse în exporturile moldovenești, circa 27% din total). Însă, toate acestea nu oferă o cale spre modernizare pentru Moldova, inclusiv prin adoptarea acquis-ului în multe domenii cruciale, precum competiția, liberalizarea piețelor interne, etc. Până la urmă, chiar și Rusia caută suportul Occidentului pentru a-și moderniza economia. Și aici nici nu vorbim de angajamentele asumate de Republica Moldova față de UE, OMC, etc., și de faptul că relațiile între membrii actuali ai Uniunii Vamale nu sunt întotdeauna senine, iar politicile vamale ruse rămân numitorul comun pentru acordurile unionale. Evident, Moldova rămâne profund ancorată pe pârția de integrare europeană, însă optica asupra lucrurilor în viitor va depinde mult și de modul de soluționare a crizei datoriilor suverane în UE, dar și de stabilitatea politică în Moldova.

Pe plan intern, actuala coaliție de guvernare se apropie cu pași rapizi de disoluție. Însă ce va urma? În mod ideal, țara ar avea nevoie de o coaliție largă, ce ar depăși cercul vicios electoral și ar fi capabilă să promoveze agenda de reforme. Mai mult decât atât, în perspectiva de scurtă durată, o asemenea coaliție ar putea mult mai ușor să realizeze politica fiscală și bugetară nepopulară, dar și să „supraviețuiască iarna tarifelor mari”. În altfel de situație, partidele din afară coaliției ar „utiliza” perioada de până la alegerile anticipate în scopuri electorale. Însă, istoria recentă lasă puțin loc pentru scenarii ideale pentru Moldova ...

În această ediție:

- Toamna politică fierbinte;
- Procesul lent și defectuos de elaborare a legislației concurențiale;
- Ce aduce nou politica fiscală?;
- Tendințele pozitive ale comerțului extern sub amenințare;

Autorii acestei ediții a publicației „Realitatea Economică”:

- Ana Popa, coordonator;
- Adrian Lupusor
- Elena Culiuc,
- Dumitru Budianschi

„**Realitatea Economică**” este o publicație economică lunară ce identifică cele mai importante evoluții economice și politice. Cititorii săi sunt decidenții de politici, directorii executivi ai companiilor locale, străine și ai băncilor comerciale, reprezentanții instituțiilor internaționale, ambasadelor și partidelor politice, jurnaliștii economici.

Acronimele și abrevierile utilizate:

f-a-p – față de anul precedent; f-t-p – față de trimestrul precedent; f-l-p – față de luna precedentă; T4’07 – trimestrul patru 2007; Jan’09 – ianuarie 2009; BNS – Biroul Național de Statistică; ANOFM – Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă; BNM – Banca Națională a Moldovei; EG – Expert-Grup; MDL – leul moldovenesc (valută națională); p.p. - puncte procentuale;

EXPERT-GRUP este un centru analitic independent din Moldova, a cărui misiune este de a oferi mediul propice manifestării gândirii libere și netriviale, fapt ce va permite instituției să fie un lider în furnizarea unor analize economice obiective și să promoveze în mod eficient idei și soluții inovatoare pentru problemele economice cu care se confruntă Moldova în procesul transformării economice, dezvoltării societale și integrării europene.

Date de contact:

adresa: MD-2012, Moldova, Chișinău, str. Columna 133, oficiul 1
telefon: 373 -22 -930014
fax: 373 -22 -211599
email: info@expert-grup.org
web: www.expert-grup.org

CLIMATUL DE AFACERI

După un an de discuții, în august 2011 a fost finisat lucrul asupra proiectului de lege a concurenței, însă din păcate această primă încercare ANCP nu este una reușită. Prin varianta nouă a legii elaborate, ANPC dorește să-și aroge un spectru larg de drepturi și să stabilească un set de penalități exagerate ce au potențialul de a compromite activitatea mai multor categorii de antreprenori. Aceste neajunsuri sunt amplificate de faptul că într-o fază ulterioară legea va trebuie complementată de norme metodologice, care ar putea să agraveze neajunsurile existente ale actului legislativ. Deși termenele planificate inițial au fost depășite cu aproape 2 luni¹, atât proiectul de lege cu privire la concurență, cât și cel cu privire la ajutorul de stat² încă nu au fost transmise spre examinare guvernului, deși lucrul la proiectul acestor legi a fost lansat mai bine de un an și jumătate în urmă.

Recent s-a decis menținerea facilităților fiscale introduse în 2005 pentru companiile din sectorul IT pentru încă 5 ani (până în 2016). Decizia a fost influențată de reacția reprezentanților sectorului la planurile guvernului de a elimina unele dintre aceste facilități. Liderii de pe piața IT susțin că decizia de a lansa afacerea în Moldova a fost în mare măsură determinată de facilitățile implementate în 2005, iar o eventuală eliminare a acestora ar putea duce la retragerea investitorilor de pe piață. Acest caz particular ar trebui să servească ca lecție pentru guvern, demonstrând faptul că facilitățile fiscale pot crea agenților economici sindromul unor „dependențe severe”, iar încercările ulterioare de eliminare a acestora se pot solda cu un „șantaj delicat” al guvernului.

Agenții economici se grăbesc să profite de ultimele luni în care mai pot să aplice cota 0% la profiturile reinvestite. Astfel, potrivit balanței de plăți, în primele 6 luni ale anului curent investițiile în capital social au crescut cu aproximativ 46% față de anul precedent în timp ce venitul reinvestit s-a majorat de 8 ori (!). Dinamica acestui indicator se poate chiar accelera pe măsură ce ne vom apropia de sfârșitul anului.

Subiectul Zonelor Economice Libere (ZEL) din nou a intrat în discuțiile de politică economică. Primul-ministru Vlad Filat a făcut o remarcă, cu care nu putem să nu fim de acord, și anume, că „trebuie să facem un ZEL Moldova”³. EXPERT-GRUP a criticat încă acum 3 ani conceptul de dezvoltare economică bazată pe zonele economice libere sau pe oricare alte zone cu caracter exclusivist (vedeți Realitatea Economică nr. 3, Mai 2008). Deși două din cele opt (6 clasice + portul Giurgiulești + aeroportul Mărculești) demonstrează o dinamică economică pozitivă, efectul economic cumulat al Zonelor Economice Libere create până în prezent este mai degrabă negativ decât pozitiv, în primul rând din cauza distorsionării liberei concurențe și evaziunilor fiscale și vamale înalte.

SECTORUL REAL

August: o lună excelentă pentru industrie. Creșterea fulminantă de 19.4% a volumului producției industriale în luna august față de anul precedent și, ca urmare, de 10% pe perioada ianuarie-august față de anul precedent confirmă tendințele pozitive în acest sector. Creșterea realizată constituie o premisă serioasă pentru o încheiere

¹ <http://www.mec.gov.md/node/2939>.

² Ambele proiecte de lege sunt elaborate de ANCP.

³ http://www.eco.md/index.php?option=com_content&view=article&id=2854:filat-trebuie-s-facem-un-zel-moldova&catid=101:companii&Itemid=472.

a anului cu o creștere de peste 10%. Ca lideri ai creșterii pe perioada ianuarie-august se mențin sectoarele: fabricarea de mașini și echipamente (39,4%), mașini și aparate electrice (33,9%) și aparate și instrumente medicale, de precizie, optice - orientate preponderent spre export, dar și industria extractivă (16,7%) și producția altor produse din minerale nemetale (20%) influențate de cererea din construcții. Ținând cont de faptul că industria alimentară și a băuturilor în ianuarie-august a crescut doar cu 2,7% f-a-p și de ponderea considerabilă a acestora în volumul producției industriale (circa 40%) este evident că creșterea totală realizată de industrie se datorează sectoarelor din afara sectorului agroalimentar. Totodată, creșterea stabilă în industria alimentară joacă un rol important în dezvoltarea sectoarelor conexe (produse din sticlă, carton), unele din ele având o evoluție foarte bună în această perioadă.

Creștere substanțială în serviciile de transport nu este suficientă pentru revenirea la nivelul pre-criză. În luna august 2011 volumul de bunuri transportate a crescut cu 25% f-l-p și cu peste 27% f-a-p. De asemenea, remarcăm o rată dublă de creștere a volumului de bunuri transportate comparativ cu rata medie înregistrată perioada aprilie-iulie a anului curent. În luna august anume serviciile de transport feroviar au fost o adevărată forță motrice pentru sector, unde volumul de bunuri transportate a crescut cu 52% f-a-p. Evoluția recentă constituie o dovadă ca tempoul de revenire a sectorului feroviar se accelerează și ar putea fi explicată prin revenirea producătorilor și exportatorilor la serviciile autohtone de transport de bunuri. În pofida acestei dinamici volumul de bunuri transportate în primele 8 luni ale anului curent constituie doar 40% față de perioada similară din 2008, în timp ce volumul de bunuri transportate pe cale auto a reușit să atingă 80% (Figura 1).

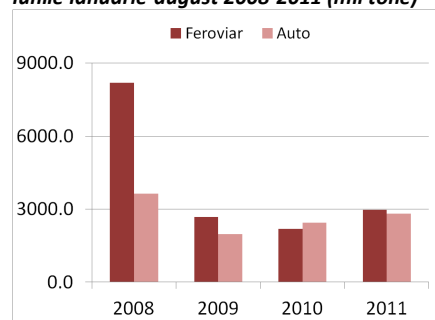
Rezultatele sectorului agricol sunt mai puțin remarcabile, dar și aici avem sub-sectoare ce au ieșit în evidență. Producția globală în perioada ianuarie-septembrie a înregistrat o creștere de doar 3,7% f-a-p. Totuși, merită să evidențiem majorarea față de anul trecut a recoltei medii la hectar a strugurilor cu circa 44%. În următorii câțiva ani aceste rezultate vor avea un impact favorabil asupra sectorului vinificației. Este notabilă și majorarea cu 7,4% a producției vitelor și păsărilor în gospodăriile de toate categoriile.

GOSPODĂRIILE CASNICE

Cresc veniturile, dar și inegalitatea... În T2'11 veniturile disponibile ale populației au revenit la trendul ascendent relativ puternic, dar în același timp, disproporțional. Creșterea bunăstării populației are loc preponderant în mediul urban, unde veniturile au crescut cu 11,1%, în timp ce în mediul rural avansul a fost mai moderat – doar 3,7%. Astfel, situația financiară a populației rurale rămâne practic neschimbată după criză, venitul disponibil al acestora fiind sub minimul de existență și co-raportul îmbunătățindu-se marginal (Figura 2). Totuși, remarcăm modificarea pozitivă a ponderii veniturilor din activitatea salarială, ceea ce este în unison cu evoluția salariilor. De asemenea, în T2'11 au crescut veniturile din activitatea individuală agricolă și prestațiile sociale, în special pensiile, care tind să ocupe o pondere din ce în ce mai mare în veniturile populației din mediul rural.

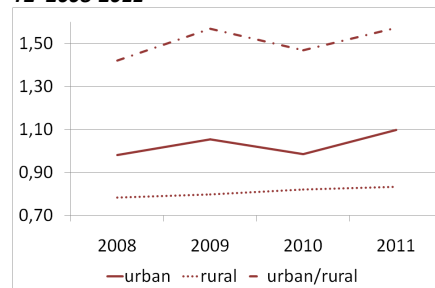
Unde pleacă remitențele? Deși remitențele continuă să crească cu ritm rapid, constatăm o interesantă reorientare a acestora. Chiar dacă ponderea majoră a populației emigrante este din mediul rural, în T2'11 veniturile din remitențe s-au majorat doar în mediul urban (24,6% vs. - 18,3% în mediul rural). O explicație posibilă este că părinții plecați peste hotare trimit bani copiilor care s-au stabilit deja cu traiul în orașe.

Figura 1. Volumul de bunuri transportate în lunile ianuarie-august 2008-2011 (mii tone)

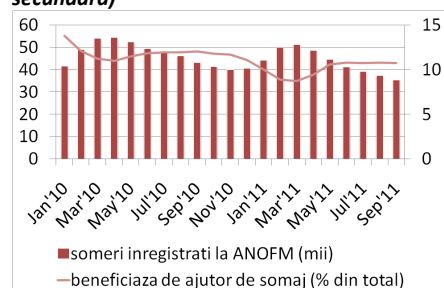
Sursa: BNS și calculele EG;

Figura 2. Coraportul dintre venitul disponibil și minimul de existență pe medii de reședință, T2' 2008-2011

Sursa: BNS și calculele EG;

Figura 3. Numărul șomerilor înregistrați la ANOFM (axa principală) și ponderea celor care beneficiază de ajutor de șomaj (axa secundară)

Sursa: ANOFM și calculele EG;

Implicația importantă a acestei tendințe, dacă persistă, este că contribuția remitențelor la reducerea în continuare a sărăciei rurale va fi tot mai mică.

Ritmul de creștere a veniturilor populației îl devansează pe cel al cheltuielilor. Astfel sugerează datele Sondajului Bugetelor Gospodăriilor Casnice, dar și evoluția depozitelor persoanelor fizice în septembrie 2011, care a fost cea mai puternică pe parcursul anului. Acestea au crescut cu 34% pentru depozitele în MDL și 11% pentru cele în valută străină, încurajate parțial și de majorarea ratei dobânzii acordate de băncile comerciale la depozite.

În luna septembrie numărul șomerilor noi înregistrați la ANOFM a crescut, după o ușoară temperare în lunile de vară. Totuși aceasta este o tendință sezonieră caracteristică lunilor de toamnă, când scade cererea pentru forță de muncă pentru unele ocupații, preponderent în agricultură. În același timp, în termeni anuali numărul șomerilor înregistrați la ANOFM este în scădere (Figura 3).

FINANȚELE PUBLICE

Un pas spre echilibrarea structurii veniturilor bugetare. Recent Guvernul a aprobat și a transmis în Parlament proiectul legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative ce reflectă implementarea noii politici bugetar-fiscale. Cea mai importantă modificare în politica fiscală pentru anii următori este reintroducerea impozitului pe venit pentru agenții economici persoane juridice. Considerăm această decizie ca fiind una corectă, iar rata de 12% este una acceptabilă, având în vedere că cota zero nu a satisfăcut așteptările optimiste care au stat la baza acestei inițiative. De asemenea, neimpozitarea dividendelor plătite în folosul agenților economici este o decizie oportună pentru a evita diminuarea lichidităților disponibile pentru afaceri.

Totodată, proiectul actual nu conține politici reale pentru susținerea micului business, precum și facilitarea și promovarea inițiativei antreprenoriale. Impozitarea cu 4% din venitul operațional pentru agenții economici persoane juridice neplătitoare de TVA este opțională doar pentru intervalul 100 mii lei - 600 mii lei livrări impozabile, până la 100 mii fiind de fapt obligatorie. Aceasta nu poate fi privită ca fiind o susținere reală, din cauză că, conform calculelor noastre, această rată este avantajoasă doar pentru întreprinderile cu o rată de rentabilitate comercială de peste 33%. De asemenea, impozitarea cu 15% a majorării capitalului social din profitul întreprinderii fără modificarea cotelor deținute de acționari, va conduce la temperarea procesului de majorări ale capitalului social și la creșterea cotei profitului nerepartizat. Chiar, dacă această diferență tehnică de înregistrare contabilă nu duce la diminuarea resurselor companiilor, ea constituie un impediment în sporirea capacității de atragere a resurselor financiare și credibilității întreprinderilor.

Este oare sistemul de impozitare a persoanelor fizice unul echitabil?

Impozitarea persoanelor fizice în 2012 cu 7% până la 25200 lei și cu 18% după acest prag acordând o scutire personală de 8640 lei (în 2008 a fost 6300 lei) păstrează principalele elemente structurale introduse încă în anul 2008. Ajustarea doar a scutirii personale la nivelul inflației prognozate pentru anul 2012 relevă că MF consideră sistemul din 2008 unul oportun. Totodată, această modalitate de impozitare este una ce nu reflectă în mod adecvat utilizarea resurselor și condițiilor publice pentru obținerea veniturilor individuale, rămânând excesiv de împovărător pentru persoanele cu venituri sub sau la nivelul minimului de existență. Mecanismul de acordare a scutirilor personale nu este unul eficient în acest sens, deoarece are un caracter universal. Pentru a lăsa mai multe

resurse la dispoziția acestor persoane se cere o ajustare a sistemului de impozitare a persoanelor fizice.

SECTORUL FINANCIAR

În mod paradoxal, dobânzile la depozitele bancare continuă să fie inferioare celor la valorile mobiliare de stat. La finele lunii august discrepanța a constituit circa 5 p.p. – un fenomen fără precedent pentru Moldova. Cauzele principale constau în: (i) creșterea dobânzilor la titlurile de stat odată cu înăsprirea politicii monetare, dar și a răcirii interesului din partea băncilor, și (ii) în abundența de lichidități care permit băncilor să aplice dobânzi scăzute la depozite. Deși în luna septembrie s-a observat o ușoară creștere a dobânzilor, acestea continuă să fie net inferioare celor la titlurile de stat.

În pofida creșterii creditării, nivelul lichidităților din sistemul bancar rămâne foarte ridicat. Astfel, băncile beneficiază de un influx masiv de depozite pe fondul creșterii veniturilor disponibile ale populației și a cifrelor de afaceri ale companiilor, dar și a lipsei unor alternative viabile depozitelor bancare pe piața financiară. Totodată, recente dispute pe marginea atacurilor asupra acționariatelor mai multor bănci nu au avut repercusiuni esențiale asupra sistemului bancar: atât soldul depozitelor, cât și volumul de depozite noi, la finele lunii august au fost superioare cu circa 20% nivelului înregistrat în anul precedent (Figura 4), iar rata anuală de creștere s-a accelerat față de luna iulie.

Cea mai vizibilă creștere a depozitelor a fost înregistrată pentru depozitele de peste 1 an, ceea ce poate releva creșterea incertitudinii privind mediul de afaceri autohton. În particular, pentru persoanele juridice volumul depozitelor noi pe termen lung în MDL practic s-a triplat, iar în valută străină s-a dublat în august față de anul precedent. Prin urmare, agenții economici preferă să-și „parcheze” lichiditățile în băncile comerciale, în schimbul investirii acestora în sectorul real, în pofida unor rate la depozite aflate sub nivelul inflației.

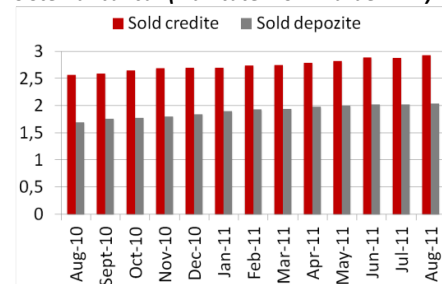
Situația financiară din sistemul bancar continuă să se îmbunătățească datorită creșterii creditării sectorului real. Majoritatea băncilor și-au ameliorat portofoliile de credite, fapt ce s-a reflectat pozitiv asupra nivelului de profitabilitate și ocupare (Figura 5.). Totodată, există câteva bănci mai „problematice” supravegheate îndeaproape de către BNM, care încă nu s-au redresat definitiv din criza economică.

MONEDA ȘI PREȚURILE

La finele lunii septembrie, rata inflației anuale s-a diminuat până la 8,8% pe fondul unei baze comparabile mai mari din anul trecut. Ca și în lunile precedente, aceasta a fost determinată preponderent de scumpirea produselor alimentare care s-a produs pe fundalul creșterii prețurilor regionale, a condițiilor climatice mai puțin favorabile și a creșterii costurilor de stocare (Figura 6).

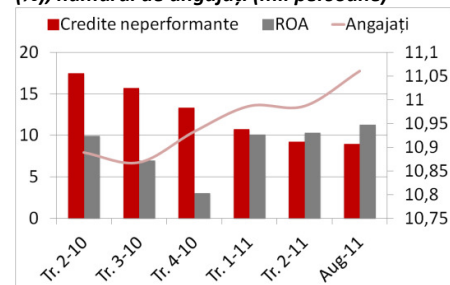
Spre deosebire de inflația anuală, cea lunară (+0,4%) a fost cauzată de scumpirea produselor nealimentare (+0,8%). Principalii factori inflaționisti țin de propagarea efectelor de runda a doua în urma scumpirilor precedente ale combustibililor și serviciilor comunale, a inputurilor agricole și industriale, precum și a tendințelor regionale care au determinat creșterea prețului la gazul lichefiat. Pe lângă factorii inflaționisti din partea ofertei, presiunile din partea cererii sunt într-o continuă ascensiune în virtutea creșterii veniturilor disponibile ale populației, a dinamizării activității de creditare a băncilor comerciale și relansării sectoarelor economice.

Figura 4. Soldul creditelor și depozitelor din sistemul bancar (1 unitate=10 miliarde MDL)

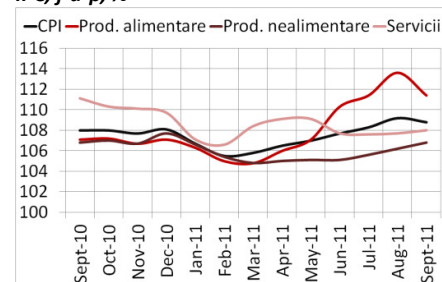
Sursa: BNM;

Figura 5. Ponderea creditelor neperformante în total credite (%), rentabilitatea capitalului (%), numărul de angajați (mii persoane)

Sursa: BNM;

Figura 6. Evoluția principalelor componente IPC, f-a-p, %

Sursa: BNS;

După câteva etape de înăsprire a politicii monetare, în luna septembrie BNM a decis să mențină ratele de bază neschimbate, concentrându-se pe operațiunile de sterilizare a excesului de lichiditate. Cauza este că actualele așteptări inflaționiste, care sunt destul de înalte, nu sunt determinate de factori monetari și, respectiv, nu pot fi influențați de către BNM. Astfel, majorările tarifelor la gaz, energia termică și apa caldă vor avea un impact inevitabil asupra nivelului prețurilor din luna octombrie, care va implica în perioada următoare și efecte de runda a doua prin intermediul costurilor de producție.

COMERȚUL EXTERN

Comerțul extern își continuă creșterea spectaculoasă. Schimburile comerciale ale Republicii Moldova cu lumea rămân pe un trend ascendent fără precedent. Atât exporturile, cât și importurile se bucură de o creștere remarcabilă, avansând în primele opt luni ale anului, cu 61,9% și respectiv 39,5% f-a-p. Expansiunea comerțului cu bunuri este susținută și de avansurile făcute în comerțul cu servicii. În al doilea trimestru 2011, exporturile de servicii au sporit cu 31%, iar importurile acestora cu 20,1% f-a-p. În rezultat, în T2'11 Moldova s-a bucurat de balanța pozitivă în comerțul cu servicii, în premieră pentru ultimii ani. Totodată, ritmurile de expansiune a exporturilor rămân a fi la nivel înalt în comparație regională, dar mai aproape de ritmurile caracteristice țărilor CSI.

Între două poluri. În același timp, se observă o consolidare continuă a Rusiei și Românie în calitate de principali parteneri comerciali ai Moldovei. În ceea ce privește exporturile, aceste două țări dețin 45,8% din totalul exporturilor moldovenești de bunuri (câte 27,6% și 18,2%, respectiv) și 26,4% din totalul importurilor (câte 14,9% și 11,5%, respectiv).

Bunurile comercializate în schimbare moderată. La nivel de categorii de mărfuri exporturile continuă să fie dominate de cele din categoria „în revenire” precum produsele agroalimentare și textile, dar și o „supernovă” – mașini și echipamente pentru transport. În același timp, importurile sunt dominate de importurile de combustibili, mașini și echipamente pentru transport, produse chimice și alimentare.

Tendințe pozitive sub amenințare. În pofida acestor dinamicii comerciale, deja se observă o ușoară „răcire” a ritmurilor de creștere. Această tendință poate deveni și mai accentuată spre sfârșitul anului, ținând cont de baza de comparație mai înaltă în a doua jumătate a 2011, dar și de moderarea ritmurilor de expansiune a comerțului la nivel global. Astfel, OMC și-a redus pronosticul privind rata creșterii fluxurilor comerciale globale de la 6,5% până la 5,8%⁴. Mai mult decât atât, amplificarea riscurilor în adresa creșterii economice globale și stabilității arhitecturii financiare mondiale ar putea avea efecte devastatoare asupra dinamicii comerțului extern.

⁴ http://wto.org/english/news_e/pres11_e/pr641_e.htm

ANEXĂ STATISTICĂ

TABELUL 1. MOLDOVA: PRINCIPALII INDICATORI ECONOMICI PE TERMEN SCURT

	Feb'11	Mar'11	Apr'11	May'11	Jun'11	Jul'11	Aug'11	Sep'11
Rata de creștere a producției industriale, f-a-p, %	9,1	3,7	11,4	4,9	11,6	7,8	19,4	n.a.
Rata de creștere a vânzărilor cu amănuntul, f-a-p, %	17,4	18,4	18,8	22,8	24,2	n.a.	n.a.	n.a.
Rata de creștere a serviciilor prestate populației, f-a-p, %	1,1	1,7	-6,5	-3,3	10,0	n.a.	n.a.	n.a.
Exportul de mărfuri, milioane USD	161,2	182,9	175,9	173,6	172,5	181,0	186,0	n.a.
Importul de mărfuri, milioane USD	356,9	457,5	421,1	437,6	417,5	414,8	420,6	n.a.
Active oficiale de rezervă, milioane USD	1739,8	1793,4	1918,4	1909,4	1901,5	1988,1	2018,9	1968,4
Șomeri înregistrați, persoane, sf. perioadei	50095	51204	48686	44719	41141	39146	37397	35482
Rata de creștere a salariului real, f-a-p, %	5,4	2,2	6,8	5,5	11,4	2,5	-0,6	n.a.
Rata de creștere a veniturilor bugetare, cumul. f-a-p, %	13,2	9,7	5,3	7,9	10,1	9,3	9,3	n.a.
Rata de creștere a prețurilor de consum, f-a-p, %	5,5	5,8	6,5	7,0	7,7	8,3	9,2	8,8
Rata nominală de schimb valutar, sf. perioadei, MDL/USD	11,99	11,90	11,69	11,67	11,61	11,40	11,34	11,92
Rata nominală de schimb valutar, sf. perioadei, MDL/EUR	16,53	16,82	16,87	16,60	16,75	16,30	16,37	16,23
Rata de creștere a agregatului monetar M2, f-a-p, %	19,97	17,38	20,51	22,1	21,1	20,4	21,06	n.a.
Rata de refinanțare a BNM, sf. perioadei, %	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	9,0	10,0	10,0
Rata dobânzii la depozite bancare, %	7,82	6,79	7,23	7,83	7,28	7,75	8,0	n.a.
Rata dobânzii la credite bancare, %	14,53	14,6	15,05	14,59	14,20	14,32	14,06	n.a.
Active bancare lichide, % din totalul activelor	n.a.	33,2	32,82	33,34	31,77	32,30	32,68	n.a.
Credite bancare nefavorabile, % din totalul creditelor	n.a.	10,73	10,55	10,19	9,20	9,27	8,94	n.a.
Depozite bancare în valută străină, % din totalul depozitelor	n.a.	47,98	48,30	47,20	47,64	46,84	46,71	n.a.

Sursa: BNS, BNM și calcule și estimări ale EG.

TABELUL 2. MOLDOVA: PRINCIPALII INDICATORI ECONOMICI PE TERMEN LUNG

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Populația, milioane (fără regiunea transnistreană), sf. anului	3,618	3,607	3,600	3,590	3,581	3,573	3,568	3,563
PIB, miliarde USD, prețuri curente	1,981	2,598	2,988	3,408	4,401	6,055	5,403	5810
PIB pe cap de locuitor, USD la PPC	1923	2126	2359	2559	2720	3004	2839	3088
Rata de creștere a PIB, f-a-p, %	6,6	7,4	7,5	4,8	3,0	7,2	-6,5	6,9
Rata de creștere a consumului privat, f-a-p, %	18,5	6,2	10,1	7,0	3,6	4,5	-7,9	9,0
Rata de creștere a investițiilor în capital fix, f-a-p, %	19,2	11,0	17,7	2,8	10,5	-7,8	-37,2	17,2
Rata de creștere a producției industriale, f-a-p, %	15,6	8,2	7,0	-4,8	-1,3	0,7	-22,2	7,0
Rata de creștere a producției agricole, f-a-p, %	-13,6	20,8	0,8	-1,1	-23,1	32,1	-9,9	7,9
Cota industriei în PIB, %	20,5	20,5	19,1	18,0	19,1	13,9	13,0	13,3
Cota agriculturii în PIB, %	18,3	17,5	16,4	14,8	10,0	8,8	8,5	12,0
Exportul de mărfuri, milioane USD	805,1	994,1	1104,6	1060,8	1373,3	1646,0	1321,5	1582,1
Importul de mărfuri, milioane USD	1428,1	1748,2	2296,1	2644,4	3676,4	4866,3	3333,0	3855,3
Exportul de servicii, milioane USD	249,93	332,08	398,94	465,66	625,08	837,2	677,7	689,79
Importul de servicii, milioane USD	294,26	353,05	419,68	487,64	631,16	824,72	701,8	770,10
Investiții străine directe nete, milioane USD	73,64	147,8	190,86	234,16	522,04	691,49	112,0	198,9
Remitențe nete, milioane USD	440,2	659,5	868,8	1119,0	1419,4	1795,8	1106,8	1253,3
Contul curent/PIB, %	-6,6	-2,2	-8,1	-11,7	-15,2	-16,7	-8,6	-8,3
Activele oficiale de rezervă, sf. anului, milioane USD	302,27	470,27	597,44	775,3	1333,7	1672,4	1480,3	1717,7
Datoria externă totală, stoc, milioane USD	1929,4	1881,8	2078,1	2528,9	3355,9	4106,1	4368,8	4618,1e
Datoria externă/PIB, %	97,5	72,5	69,6	74,3	76,3	67,9	80,8	82,2
Datoria externă/exportul de bunuri și servicii, %	182,2	141,5	138,0	164,8	167,4	164,6	215,1	205,9
Rata angajării, % din populația de peste 15 ani	47,5	45,7	45,4	42,9	42,5	42,5	42,8	38,5
Rata șomajului, % din populația economic activă	7,9	8,1	7,3	7,4	5,1	4,0	6,4	7,5
Creșterea salariului real, f-a-p, %	15,4	10,1	6,8	14,2	8,0	10,2	9,0	0,7
Prețurile de consum, media anuală, %	11,6	12,5	12,0	12,8	12,4	12,8	0,0	7,4
Soldul bugetului public general, % din PIB	1,0	0,4	1,5	-0,3	-0,3	-1,0	-7,0	-2,5
Cheltuielile bugetului de stat, % din PIB	33,1	35,1	37,0	40,1	41,8	41,6	43,5	40,8
Cursul de schimb valutar, media anuală, MDL/USD	13,9	12,3	12,6	13,1	12,1	10,4	11,1	12,4
Rata de creștere a agregatului monetar M2, f-a-p, %	24,4	44,8	36,7	12,2	47,3	18,3	-3,8	18,4
Rata de refinanțare a BNM, sf. anului, %	14,0	14,5	12,5	14,5	16,0	14,0	5,0	7,0
Totalul creditelor bancare, % din PIB	28,5	30,3	30,2	33,6	40,2	39,8	41,4	37,2
Rata dobânzii la depozite bancare, media pe perioadă, %	12,7	15,2	13,0	11,9	15,1	18,1	14,7	7,56
Rata dobânzii la credite bancare, media perioadă, %	19,2	21,0	18,9	18,2	18,9	21,0	20,3	16,25

Sursa: BNS, FMI, BNM și calcule și estimări ale EG.